

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 187/2015 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om situationen för utsökningsgäldenärer med låga inkomster

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 187/2015 rd undertecknat av riksdagsledamot Satu Taavitsainen /sd:

Har ministeriet för avsikt att förbättra den realistiska möjligheten för utsökningsgäldenärer som är låginkomsttagare att ta emot arbete och betala sin skuld och

har ministeriet för avsikt att korrigera utsökningslagen så att en person med låg inkomst vid misslyckande inte lever under resten av sitt liv i arbetslöshet, skuldansvar och elände?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Bestämmelserna gällande det skyddade beloppet vid utsökning och utmätning av lön har reviderats i den tredje fasen i totalreformen av utsökningslagen (RP 13/2005 rd). Då ansåg riksdagen (LaUB 5/2006 rd) att minimikravet är att det fortlöpande ses till att det skyddade beloppet hålls på en sådan nivå som räcker för att garantera gäldenärens möjligheter att ha en skälig vardag. Enligt lagutskottets förslag som avviker från regeringens proposition, höjdes skyddsbeloppet som beräknas för gäldenären själv och bestämmelser om årliga indexjusteringarna av det skyddade beloppet utfärdades. De nämnda bestämmelserna i utsökningslagen bibehölls senare oförändrade i samband med stiftandet av utsökningsbalken (705/2007). Utsökningsbalken trädde i kraft vid ingången av 2008.

Vid utmätningen av lön som betalas ut vid regelbundet återkommande tillfällen är det skyddade beloppet för ensamstående 680,70 euro per månad år 2015. Det skyddade beloppet för gäldenär som försörjer maka eller make, eget barn och makas eller makes barn ökas för respektive person som försörjs med 244,20 euro. Det finns ganska få gäldenärer som endast har kvar det skyddade beloppet eftersom endast en del av nettolönen som överstiger denna kan utmätas. Det regelmässiga beloppet vid utmätning av lönen bestäms i tre steg så att utmätningen av låginkomsttagare är i förhållande lägre än för höginkomsttagare.

Om nettolönen är högst lika stor som det skyddade beloppet utmätts ingenting. Om lönen överstiger det skyddade beloppet med högst det dubbla beloppet tillämpas så kallad inkomstgränsutmätning. Förutom det skyddade beloppet utmätts inte en tredjedel av den del av lönen som överstiger det skyddade beloppet. Först om lönen är dubbelt så stor som den skyddade delen utmätts en tredjedel av nettolönen. Sålunda skulle utmätningen av en tredjedel av en ensamstående gäldenär börja när nettoinkomsterna överstiger 1 361,40 euro. Den strängaste utmätningss-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 187/2015 rd

klassen gäller gäldenärer med högre inkomster. Det belopp som skall utmätas ökar progressivt när inkomsterna ökar. Av lönen får dock högst hälften utmätas. Denna klass tillämpas när lönen är högre än fyra gånger det skyddade beloppet. Medel som beviljas för särskilda ändamål såsom bostadsbidrag och barnbidrag får gäldenären behålla fullständigt för sig själv och dessa påverkar inte beloppet som utmäts.

Om nivån för det skyddade beloppet skulle höjas skulle det leda till att personer med lägst inkomst skulle falla utanför ramen för utmätning. Allt fler gäldenärer skulle konstateras vara medlösa i samband med utmätning. Detta skulle åter innebära att möjligheterna för grupperna med lägst inkomst att få kredit på normala villkor och finansiera sina anskaffningar eller till exempel byta hyreslägenhet skulle bli märkbart svårare. Åtgärden kan även ha effekter som försvagar betalningsmoralen.

En ökning av det skyddade beloppet har även betydande negativa ekonomiska effekter för borgenärerna samt på både statens och kommunernas ekonomi. Enligt en stickprovsundersökning som genomfördes 2015 har det gjorts en bedömning att en höjning av det skyddade beloppet till tusen euro skulle betyda en årlig förlust på över 40 miljoner euro för borgenärer. Av medel som in-samlas via utmätning redovisas nästan hälften till de offentliga borgenärerna. År 2005 beräknades det att en fem procentig höjning av det skyddade beloppet skulle betyda förluster på 8,2 miljoner euro per år för borgenärerna. För tillfället skulle effekten av redan en lägre höjning vara större eftersom det samlas in dubbelt så mycket medel genom utmätning jämfört med 2005.

I utsökningsbalken ingår omfattande fallspecifika, samt både kvantitativa och tidsmässiga begränsningar vid utmätning av lön. Lättnaderna betyder lindring av den faktiska nivån vid utmätning. Beviljandet av fria månader är den viktigaste av dessa metoder. Vid inkomstgränsutmätningen beviljas gäldenären automatiskt två fria månader per år. Sålunda utförs utmätning av lönen endast under 10 månader och under två månader per år får gäldenären behålla hela lönen för sig själv. Vid ansökan kan gäldenären beviljas totalt högst tre fria månader per år. Ett regelmässigt lägre belopp kan även utmätas av gäldenären om hans eller hennes betalningsförmåga är väsentligt nedsatt på grund av sjukdom, arbetslöshet, underhållsbidrag som gäldenären betalar eller av annat särskilt skäl. Om gäldenären varit arbetslös under en lång tid innan utmätningen kan utmätningen skjutas upp högst fyra månader från att anställningsförhållandet börjar. En betydelsefull lättnad för personer som är föremål för långvarig utsökning är även tidsfristen för verkställbarheten och den anknytande slutliga preskriptionen av en fordran.

Utsökningsväsendet förutsätts spara 8 miljoner euro före 2019 jämfört med 2014. Verkställandet av sparmålen förutsätter en reform av utsökningsväsendets struktur och förenkling av utsökningsförfarandet. I samband med beredningen är det möjligt att göra en bedömning om fria månader ska beviljas oftare än i dagsläget på tjänstens vägnar och automatisera förfarandet eller ska mottagandet av arbete spurras genom att öka möjligheten för personer som varit länge arbetslösa att få uppskov för tidpunkten då utsökningen börjar efter påbörjad sysselsättning.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 187/2015 rd

Helsingfors 13.10.2015

Justitie- och arbetsminister Jari Lindström